

педагогічних умов як комплексу педагогічних впливів на всі компоненти структури музичного інтересу підлітків.

Проведена нами робота не вичерпує всіх аспектів удосконалення фортепіанного навчання учнів ДМШ. Подальшим етапом наукового дослідження в даному напрямку можуть стати питання розвитку музично-естетичних інтересів на інших вікових етапах; розробки методичних рекомендацій з формування музично-естетичних інтересів учнів ДМШ.

Література

1. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіквенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. - К.: А.С.К., 2001. - 256с.
2. Теория и методика обучения игре на фортепиано / Под общ. ред. А.Г. Каузовой, А.И. Николаевой. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. - 368с.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Гуз Н. Г.,
Інститут мистецтв НПУ імені М.П. Драгоманова

Анотація. У статті окреслюються нові вимоги до організації педагогічної взаємодії викладача і студента у системі музично-педагогічної освіти. Висвітлюються методичні засади її забезпечення.

Ключові слова. педагогічна взаємодія, вчитель музики, гуманізація освіти.

Анотация. Гуз Н. Г. Методические основы педагогического взаимодействия в системе подготовки будущего учителя музыки. В статье представлены новые требования к организации педагогического взаимодействия преподавателя и студента в системе музыкально-педагогического образования. Рассматриваются методические основы ее обеспечения.

Ключевые слова. педагогическое взаимодействие, учитель музыки, гуманизация образования.

Annotation. Guz N.G. Methodical means of pedagogical interaction in the system of future music teachers preparation. The article highlights new requirements regarding the organization of pedagogical interaction in the system of higher musical and pedagogical education. Methodical means are emphasized here.

Key words. pedagogical interaction, music teacher, humanization of education.

Постановка проблеми. Процес підготовки майбутнього вчителя складний і багатограний, складається із різноманітних сполучень діяльності педагога і студента. Цілі суб'єктів педагогічного процесу (педагога та студента) відносно самостійні. Діяльність педагога спрямовується на те, щоб навчити, полягає у підготовці педагогічного процесу та його здійсненні (діагностування, планування, організація, контроль навчальної роботи студента). Цілі того, хто вчиться обумовлюються набуттям професійних знань, умінь, навичок та

саморозвитком особистості майбутнього педагога. Взаємозалежність означених цілей у реалізації кінцевої мети навчального процесу передбачає необхідність організації оптимальної педагогічної взаємодії педагога і студента.

Згідно сучасних педагогічних вимог, педагогічна взаємодія як спільна функціонально-рольова діяльність викладача і студента має будуватися на основі партнерства і співпраці та спрямовуватися на становлення студента як активного суб'єкта навчально-виховного процесу, здатного до самостійного опанування знань та формування пов'язаних з ними вмінь, здібностей, особистісних якостей [4]. Важливо, щоб педагог в кожному із студентів бачив унікальну особистість. Більше того, необхідно, щоб студент сам вирізняв себе як неповторну особистість в загальнокультурному полі і з такими ж критеріями ставився до інших людей. За таких обставин педагогічна взаємодія постає рівноправним діалогом, що ґрунтується на взаємоповазі, взаємовідповідальності, партнерстві педагога і студента.

Аналіз досліджень та публікацій. Педагогічна взаємодія у класі музичної інструментальної підготовки майбутнього вчителя музики має свою специфіку, обумовлену самою природою музичної навчальної діяльності. Як відомо, музичне мистецтво є універсальним засобом спілкування [3]. Пронизуючи всі акти педагогічної взаємодії, воно впливає на обидві сторони, котрі спілкуються з його приводу. Активно-діалогову природу має і сама природа музичної діяльності: спілкування з автором, слухачем, самим собою. Свого часу писав М.М. Бахтін: «Чужі свідомості не можна спостерігати, аналізувати, визначати як об'єкт, як речі – з ними можна тільки діалогічно спілкуватися. Думати про них – означає говорити з ними, інакше вони відразу ж повертаються до нас своїм об'єктивним боком, вони замовкають, закриваються і застигають у завершені об'єктивні образи» [1]. Тож робота над музичним твором включає у педагогічній взаємодії активізацію внутрішніх діалогів як студента, так і викладача [4].

Таким чином, центром музично-педагогічного процесу є взаємодія студента з музичним матеріалом, яку забезпечує і регулює педагог. Спільний

пошук інтерпретації музичного твору досягається шляхом такого спрямування навчання, при якому набуття, розширення і збагачення інформативної бази студента, його виконавських вмінь здійснюється шляхом максимального стимулювання пошуково-творчої діяльності та активізації його внутрішньо-емоційної сфери. Тож інтерпретація музичного твору має завершуватися особистісним ефектом «захоплення», «самовираження». Це підкреслює необхідність індивідуального підходу у педагогічній взаємодії з кожним студентом.

Мета статті - окреслити нові вимоги до організації педагогічної взаємодії викладача і студента у системі музично-педагогічної освіти; висвітлити методичні засади її забезпечення.

Отримані результати. Педагогу необхідно враховувати індивідуальні особливості учнів, рівень музичного розвитку, підготовленість кожного і при виборі репертуару, і при організації всього навчально-виховного процесу. Але в кожному випадку метою педагогічної взаємодії постає формування самостійності студента, його здатності до саморозвитку та самореалізації.

В основі вивчення музичних творів лежить взаємозв'язок художнього та педагогічного, який, акумулюючи всі функції мистецтва (пізнавальну, виховну, комунікативну, сугестивну, гедоністичну та ін.), естетизується, а відтак, функції взаємодії також несуть естетичне навантаження і спрямовуються на формування художнього смаку, естетичних ідеалів, творчих потреб майбутнього вчителя музики, його загальний культурологічний розвиток.

В основі педагогічної взаємодії у класі інструментальної підготовки – музично-навчальна діяльність, результативність якої значною мірою залежить від використання педагогом оптимальних методів педагогічної роботи. Вибір методів організації педагогічної взаємодії залежить від психологічних особливостей індивідуальності студента (особистісно-індивідуалізований підхід), етапів педагогічної взаємодії і спрямовується на розвиток більшої його самостійності та активності в опануванні навчального матеріалу. Таким чином, взаємозв'язок методів педагогічного спілкування і навчання, що пронизують педагогічну взаємодію, слід розглянути у процесуальному плані.

Аналіз педагогічної взаємодії у музично-освітній практиці передбачає розгляд її як процесуального явища, у якому можна виділити три етапи.

Так, *перший етап* педагогічної взаємодії передбачає ознайомлення з новим музичним репертуаром. Звісно, більш активну роль на даному етапі відіграє педагог. Тільки визначивши реальний рівень музичного розвитку студента, його підготовленість, індивідуальні нахили та особливості, фізичні можливості, педагог може рекомендувати учневі той чи інший музичний твір. Педагогу належить і створення ситуацій, що забезпечують розвиток мотивації навчання студента, стимулювання його пізнавальної діяльності, зв'язок нових знань з попередніми та ін.

Другий етап педагогічної взаємодії спрямовується на сприйняття та осмислення нового навчального матеріалу, відпрацювання необхідних виконавських умінь. Тож, передбачається активність як викладача, так і студента. Педагог має забезпечити і відрегулювати активні дії студента, використовуючи весь арсенал репродуктивних та творчих методів роботи. Значне місце на даному етапі педагогічної взаємодії займає демонстрація педагогом прикладів своєї діяльності, акцентування головних положень музичного виконавства, встановлення зворотного зв'язку для своєчасного виявлення незрозумілих аспектів та надання допомоги своєчасним підказуванням. Важливого значення на даному етапі педагогічної взаємодії надається стимулюванню викладачем самостійної діяльності студента, підтвердженню правильності виконання ним певних дій та ін. Тож, педагогічна взаємодія другого етапу полягає у поступовому послабленні безпосередньої допомоги студенту з боку педагога та дедалі більшій підтримці розвитку самостійності студента.

Третій етап педагогічної взаємодії охоплює творчу інтерпретацію та виконання музичного твору. На даному етапі проявляється все більша активність студента у діалозі із самим твором мистецтва та «самим собою». Роль педагога заключається у наданні консультативної допомоги, спостереженні та контролюванні за самостійною музично-навчальною роботою

студента, стимулюванні його ініціативи та прагнення творчого самовираження у музичному виконавстві.

Отже, динаміка етапів педагогічної взаємодії спрямовується на розвиток активності та самостійності студента, а результатом її має стати підготовка майбутнього вчителя до активного самостійного опанування музичних знань та формування відповідних умінь, здібностей та особистісних якостей.

Організаційне забезпечення кожного етапу взаємодії має здійснюватися педагогом на основі використання оптимальних методів. Позиції застосування методів педагогічної взаємодії, враховуючи особистісно-індивідуалізований підхід до кожного студента, можна звести до такого переліку: 1) створення навчальної ситуації; 2) досягнення внутрішнього прийняття мети дій студентом; 3) здійснення потрібних дій. Відповідну структуру мають дії студента: 1) увійти в ситуацію діяльності; 2) усвідомити мету діяльності; 3) виконати навчальні дії.

Різноманіття методів педагогічної взаємодії, що використовуються за означеною схемою на кожному з етапів навчальної роботи, можна розподілити за ознаками діяльності на *репродуктивні і творчі*. До репродуктивних методів можна віднести усі методи повідомлення знань (словесні, наочні), показу, демонстрації педагогом варіанта виконання музичного твору. Тобто методи, що подають знання у готовому вигляді для засвоєння і зразки для адекватного відтворення музики. Репродуктивні методи є необхідними для відпрацювання виконавських вмінь та навичок і використовуються переважно на першому та другому етапах.

Творчі методи спрямовують студента на самостійні пошуки виражальних засобів музики, індивідуальне розуміння і переживання музичного «життя» твору, настрою, емоційного напруження, змісту виконуваної музики. До них належать методи обговорення музичних вражень, аналізу та порівняння різноманітних інтерпретацій, узагальнення, творчого застосування отриманих знань та вмінь, стимулювання студента на самостійні пошуки та самовтілення власних думок і почуттів у музичному виконавстві. Такі методи в більшості використовуються на третьому етапі педагогічної взаємодії.

Однак, слід зазначити, що в організації педагогічної взаємодії репродуктивні і творчі методи органічно поєднуються. Стимулювання навчальної діяльності студента, проблемні завдання можуть поєднуватися із технічним відпрацюванням музично-виконавських прийомів. Показ педагогом варіанту музичного виконання підпорядковується художнім завданням пошукової діяльності студента. Від майстерності педагога залежить, чи досягається активність пошукової діяльності того, хто вчиться. Всі ці методи можуть «спрацювати» за однієї умови – розвитку педагогом не тільки художніх здібностей студента, але і його індивідуальності та самостійності, здатності до творчого самовираження в інтерпретації твору.

Висновки. Отже, методичні засади педагогічної взаємодії являють собою основу такої організації функціонально-рольової співпраці педагога та студента, при якій навчальна діяльність насичена позитивними емоційними настроями і переживаннями, спрямована на становлення студента як активного суб'єкта навчально-виховного процесу, сприяє його особистісному розвитку та професійному становленню вчителя-музиканта.

Література

1. Бахтин М.М. *Проблеми поетики Достоевського*. – М.: Мысль, 1992. – 470 с.
2. Бахтин М.М. *Естетика словесного творчества*. – М.: Искусство, 1986. – 444 с.
3. Орлов В.Ф. *Професійне становлення майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія: Монографія / За заг. Ред. І.А.Зязюна*. – К.: Наукова думка, 2003. – 262 с.
4. Рудницька О.П. *Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник*. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
5. Столяренко Л.Д., Самыгин С.И. *Психология и педагогика в вопросах и ответах*. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. – 576 с.

ПРАКТИКА СТАНОВЛЕННЯ КАТЕГОРІАЛЬНОЇ СУТНОСТІ ПОНЯТЬ В ПАРАДИГМІ ФОРТЕПІАННОЇ ШКОЛИ: ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Гуральник Н. П.,

Інститут мистецтв НПУ імені М.П.Драгоманова

Анотація. У статті вискладені погляди піаністів з історії розвитку теоретичних понять в контексті фортепіанної школи, пропонується авторське розуміння категорії „фортепіанна школа” та сучасний погляд на проблему її застосування через педагогічні технології опанування фортепіано.

Ключові слова. фортепіанна школа, категоріальна сутність.

Анотация. Гуральник Н.П. *Практика становления категориальной сущности понятий в парадигме фортепианной школы: историко-теоретический анализ.* В статье изложены мнения пианистов по истории развития теоретических понятий в контексте фортепианной школы, предлагается авторское понимание